

Rynek pracy w Małopolsce 2011

Kapitał ludzki dla rozwoju

Opracowanie powstało w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie

Redakcja części Kapitał ludzki dla rozwoju

Joanna Kaim-Kerth

Zespół redakcyjny całości opracowania Rynek pracy w Małopolsce 2011

Katarzyna Antończak (red.), Karolina Fudali (red.), Joanna Kaim-Kerth (red.),

Wioletta Krusiec (red.), Maria Leńczuk (red.), Bożena Sochan (red.)

Adam Biernat, Małgorzata Dudziak, Agnieszka Grzonka, Katarzyna Marchewka-Chwaja, Marek Marczyk,

Antonina Michalska, Anetta Okońska, Agnieszka Słobodzian, Justyna Zapała-Więch

Nadzór merytoryczny: Alina Paluchowska - Wicedyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

ISBN 978-83-62384-66-2

ISBN 978-83-62384-70-9

Copyright by Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonywane z podaniem źródła.

Wydawca:

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

pl. Na Stawach 1

30-107 Kraków

Tel: 12 428 78 70

Fax: 12 422 97 85

kancelaria@wup-krakow.pl

www.wup-krakow.pl

Opracowanie typograficzne, projekt okładki, skład, łamanie i druk:

Grafpol, 53-650 Wrocław, ul. Czarnieckiego 1, www.argrafpol.pl

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie.

Szanowni Państwo,

W 2011 r. przyjęta została nowa Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011 – 2020. Kapitał intelektualny, ujęty w obszarze „Gospodarka wiedzy i aktywności”, uznany w niej został za jedną z ważniejszych przewag konkurencyjnych regionu. Cele strategiczne z nim związane są obecnie przekładane na konkretne działania, których realizacja pozwoli na zrównoważony rozwój regionu i wykorzystanie leżących przed nim „nieograniczonych możliwości”. Trendy sformułowane w strategii oraz doprecyzowujących ją programach strategicznych znajdują swój wyraz również w doborze problemów opisanych w niniejszym raporcie.

Rynek pracy stał się w minionym roku obiektem znacznego zainteresowania ze strony mediów i społeczeństwa. Wynikało ono ze zmniejszenia wysokości środków na Fundusz Pracy, proponowanego wydłużenia i zrównania wieku emerytalnego oraz protestów młodych doświadczających trudności z wejściem na rynek pracy i związanej z tym debaty o tzw. „umowach śmieciowych”. Zjawiska te mają swój lokalny wymiar również na poziomie Małopolski. W raporcie, który oddajemy w Państwa ręce przyglądamy się diagnozie sytuacji na rynku pracy oraz wsparciu z nią powiązanemu w nawiązaniu do wspomnianych zmian.

W tym roku publikujemy raporty Rynek pracy w Małopolsce w nieco innej niż dotychczas formie. Koncentrujemy uwagę na najważniejszych zjawiskach dotyczących rynku pracy oraz kształcenia, pogrupowanych w tematyczne całości: miejsca pracy, grupy w szczególnej sytuacji na rynku pracy, edukacja formalna oraz kształcenie dorosłych. W każdym z tych działów analiza sytuacji połączona została z opisem polityki województwa w tym zakresie.

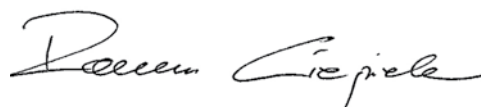
Uzupełnieniem całości jest ostatnia część zawierająca karty powiatów będące zestawieniem najważniejszych wskaźników opisujących sytuację każdego powiatu w odniesieniu do innych oraz do średniej wojewódzkiej.

Każdy raport to oddzielne opracowanie, które stanowi element całości, ale w zależności od potrzeb może też funkcjonować oddzielnie. Zachęcamy Państwa do elastycznego korzystania z tej publikacji.

Opracowanie, które macie Państwo w rękach stanowi wstęp do całości raportów prezentując kapitał ludzki w Małopolsce jako potencjał, którego różne segmenty są szczegółowo analizowane w kolejnych częściach. Podsumowuje ono również interwencję publiczną (w ramach środków krajowych i Europejskiego Funduszu Społecznego) w rynek pracy i edukację. Na końcu tej części znajduje się również opis metodologii wyboru i prezentacji danych oraz wyjaśnienie stosowanych pojęć.

Życzę Państwu miłej lektury

Roman Ciepela

Wicemarszałek Województwa Małopolskiego

Potencjał kapitału ludzkiego w Małopolsce

Ludność

Według danych ze Spisu Powszechnego z 2011 r.¹ w Małopolsce mieszka 3 406 tys. osób, z czego 673 tys. (19,8%) jest w wieku przedprodukcyjnym, 2 148 tys. (63,1%) w wieku produkcyjnym i 584 tys. (17,1%) w wieku poprodukcyjnym.

Pod względem liczby ludności Małopolska jest więc czwartym województwem (po mazowieckim, śląskim i wielkopolskim), a pod względem gęstości zaludnienia (224 os/km², Polska: 123 os/km²)² zajmuje drugą lokatę (po województwie śląskim).

Struktura wiekowa na tle innych regionów jest korzystna. Współczynnik obciążenia demograficznego³ w Małopolsce wynosi 59 i jest dość wysoki na tle kraju (średnia dla Polski to 57) wynika to jednak ze stosunkowo wysokiego odsetka ludzi młodych (w wieku przedprodukcyjnym - 19,8% w porównaniu z 19% dla Polski). Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest niższy niż średnio dla Polski (17,5%). Małopolska charakteryzuje się też najniższym w całym kraju odsetkiem osób w wieku produkcyjnym niemobilnym w ogóle osób w wieku produkcyjnym.

Korzystna w porównaniu z innymi regionami struktura wiekowa ma się utrzymywać w kolejnych latach. Według prognozy demograficznej GUS na lata 2008-2035, w 2035 r. Małopolska ma być trzecim najmłodszym województwem w kraju (po pomorskim i wielkopolskim).

Kształcenie i aktywność zawodowa

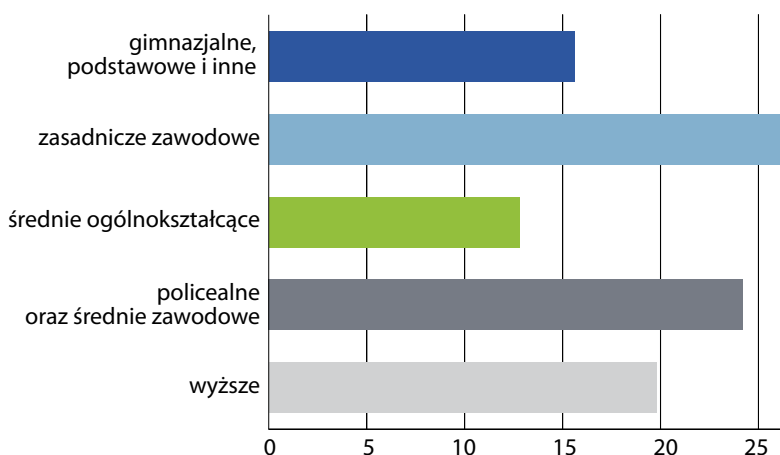
Kapitał intelektualny stanowi jedną z ważniejszych przewag konkurencyjnych województwa małopolskiego. Osoby z wyższym wykształceniem stanowią niemal 20% ludności w wieku 15-64 lata i jest to trzeci najlepszy wynik w kraju (po województwach mazowieckim i pomorskim). Małopolska ma renomę dobrego ośrodka akade-

mickiego i przyciąga studentów z innych województw - stanowią oni 45% osób rozpoczynających studia stacjonarne w regionie.

Z kolei osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym jest mniej niż w większości innych województw. Stanowią one niecałe 16% ludności w wieku 15-64 lata. Małopolska zajmuje pod tym względem drugie miejsce w kraju (po Śląsku).

W roku szkolnym 2010/2011 w Małopolsce było 479 990 uczniów (z czego 162 712 w szkołach ponadgimnazjalnych). Było ich o 2,6% mniej niż w poprzednim roku szkolnym. Tendencja spad-

Poziom wykształcenia ludności w wieku 15-64 lata (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

kowa utrzymuje się od kilku lat i według prognoz będzie trwać w ciągu kolejnych kilku lat⁴.

Aktywność ekonomiczna

W IV kwartale 2011 aktywni zawodowo stanowili 55,6% osób w wieku produkcyjnym. Grupa ta zwiększyła się w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego o 4,9%. Na 1000 pracujących w Małopolsce przypadały 994 osoby niepracujące (w Polsce 968), rok wcześniej było ich 1019⁵.

¹ Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Podstawowe informacje o sytuacji demograficzno-społecznej ludności Polski oraz zasobach mieszkaniowych, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, marzec 2012.

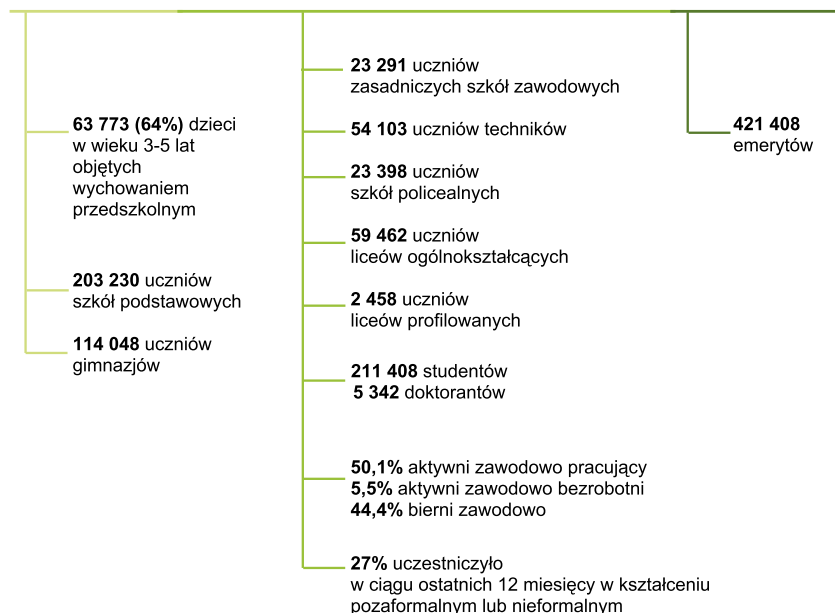
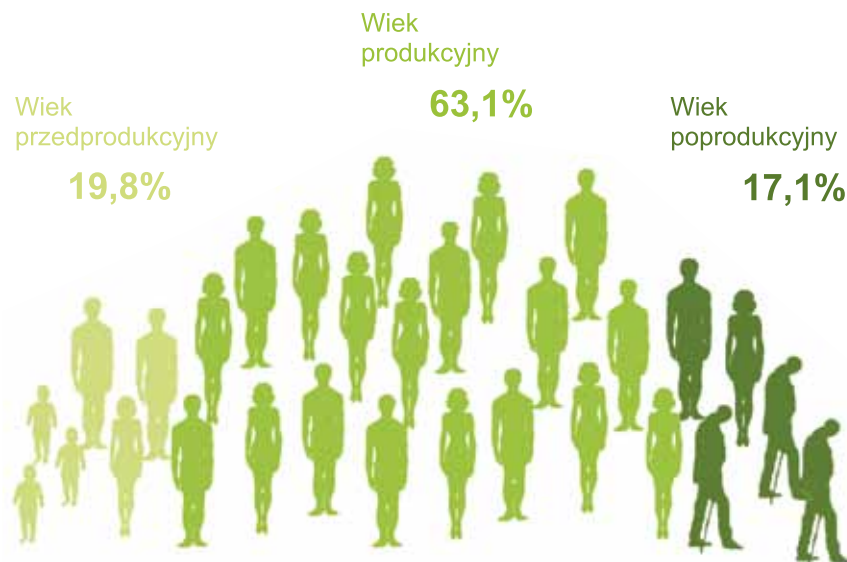
² Obliczenia własne na podstawie NSP 2011.

³ Stosunek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym.

⁴ Ocena sytuacji na rynku pracy województwa małopolskiego w 2011 r., Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków, 2012

⁵ Aktywność ekonomiczna ludności w województwie małopolskim w IV kwartale 2011 r., Informacja sygnałowa nr 3, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków, 2012.

Struktura wiekowa Małopolski

Obszary wiejskie i miejskie

W województwie małopolskim w miastach mieszka 49% mieszkańców regionu (1 673 000 osób), ludność wiejska stanowi 51% (1 733 000 osób)⁶.

Małopolska jest jednym z czterech województw w Polsce (obok lubelskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego), w których ludność wiejska przeważa liczebnie nad zamieszkałymi w miastach. W podziale administracyjnym przeważają gminy wiejskie, ich rozkład geograficzny zaprezentowany jest na mapie obok.

Małopolska charakteryzuje się największą liczbą gospodarstw wiejskich w kraju (stanowią one

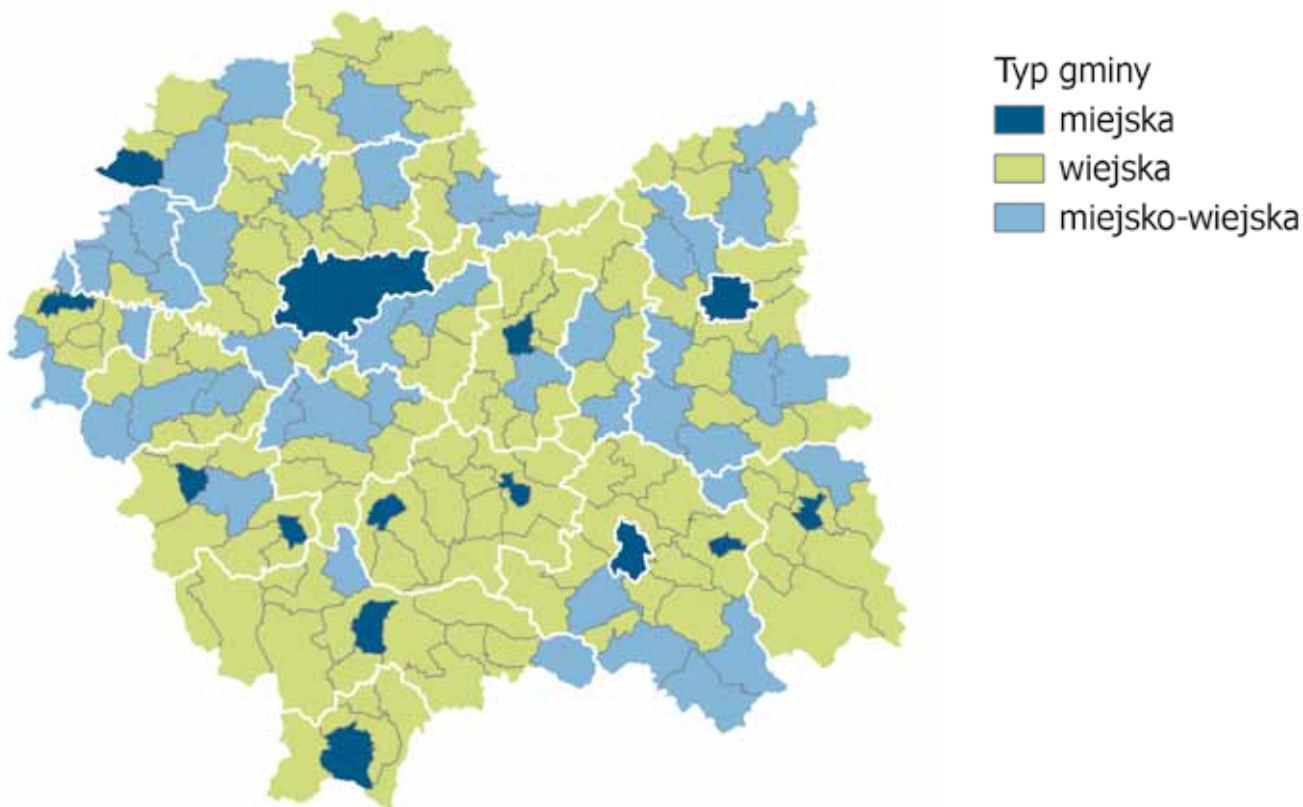
ponad 12% ogółu gospodarstw), mają jednak najmniejszą średnią powierzchnię użytków rolnych - 2,31 ha. Ma to duże znaczenie dla rynku pracy na obszarach wiejskich, gdyż jak piszą autorzy „Raportu z wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010” w województwach o bardziej rozdrobnionej strukturze agrarnej więcej pracujących przypada na 100 ha powierzchni użytków. Średnia dla kraju wynosi 15 osób, natomiast w Małopolsce wskaźnik ten jest najwyższy - 41 osób. Gospodarstwa te są prawie wyłącznie prowadzone przez rodzinną siłę roboczą, stanowi ona 99% wnoszących wkład pracy w gospodarstwo⁷.

Wśród miast Małopolski zdecydowanie dominuje Kraków - mieszka w nim niemal połowa

⁶ Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Podstawowe informacje o sytuacji demograficzno-społecznej ludności Polski oraz zasobach mieszkaniowych, GUS, Warszawa, marzec 2012.

⁷ Raport z wyników. Powszechny Spis Rolny 2010, GUS, Warszawa, 2011.

Typy gmin w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Subregiony funkcjonalne

Subregiony statystyczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz *Badania możliwości rozwojowych subregionów funkcjonalnych województwa małopolskiego*, Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju, Kraków, 2011

mieszkańców małopolskich miast, oddziałuje on też w silny sposób na sytuację obszarów go otaczających. Z analizy potencjału miast w regionie⁸ wynika, że największy potencjał rozwojowy oraz

najwyższa jakość życia obserwowane są w miastach o wyższej randze administracyjnej oraz zlokalizowanych w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym lub jego bliskim sąsiedztwie.

⁸ Domański B., Noworól A. (red.), *Badanie funkcji, potencjału i trendów rozwojowych miast w województwie małopolskim*, UJ/ Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju, Kraków 2010.

Subregiony funkcjonalne

Odpowiedzią na różnice wynikające z odmiennych charakterystyk terenów wiejskich i miejskich i płynącego z nich zagrożenia brakiem wewnętrznej spójności regionu jest koncentracja na podejściu subregionalnym do strategicznego planowania rozwoju regionu. Należy jednak rozróżnić subregiony funkcjonalne ujęte w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 od jednostek statystycznych - różnice terytorialne między nimi pokazane są na mapach. Przesłankami wyróżnienia subregionów funkcjonalnych były: racjonalna lokalizacja, funkcjonalność podziału oraz kompleksowość pełnionych funkcji. Szczególnie istotne jest to ostatnie kryterium, zakładające łączenie obszarów zurbanizowanych z wiejskimi, w taki sposób aby zapewnić dostępność funkcji usługowych i edukacyjnych, podstawowych funkcji publicznych oraz funkcji rolniczych i wypoczynkowych⁹. W takim ujęciu szczególnie ważne jest inwestowanie w rozwój infrastruktury transportowej umożliwiającej dostępność tych różnorodnych obszarów. Jest to z pewnością wyzwanie na przyszłość.

Migracje i mobilność

W 2010 r.¹⁰ w województwie małopolskim odnotowane było dodatnie saldo migracji zewnętrznej (dotyczącej wyjazdów za granicę i przyjazdów z granicy). Wyniosło ono 735 osób.

Małopolska ma również dodatnie saldo migracji międzywojewódzkich. W 2010 r. zameldowały się w niej 9 393 osoby (najwięcej z województw śląskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego) a wyjechało 5 720 osób (najwięcej do śląskiego, mazowieckiego i podkarpackiego).

Analiza salda migracji wewnątrzwojewódzkich w 2010 r. wskazuje na ponadprzeciętną atrakcyjność powiatów krakowskiego i wielickiego (odpowiednio 2506 i 1378 osób przy medianie wynoszącej 46) oraz dużą liczbę wymeldowujących się z powiatów miejskich Tarnowa i Nowego Sącza (odpowiednio -377, -350 osób, podczas gdy otaczające je powiaty ziemskie odnotowują dodatnie saldo). Wskazywałoby to na dosyć dużą intensywność procesów suburbanizacji w regionie.

⁹ *Badanie możliwości rozwojowych subregionów funkcjonalnych województwa małopolskiego*, Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju, Kraków, 2011.

¹⁰ Nie były dostępne nowsze dane. Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie małopolskim w 2010 r.*, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków, 2011.

Kierunki migracji międzywojewódzkich do i z Małopolski w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Mobilność

Jak wskazują wyniki opracowywanego przez WUP w Krakowie Barometru Zawodów 2011, pomiędzy powiatami Małopolski zachodzi niewielka wymiana pracowników oraz informacji o ofertach pracy.

Przedstawiona poniżej tabela pokazuje sytuację w czterech graniczących ze sobą powiatach: myślenickim, wielickim, limanowskim i bocheńskim.

skim. Zestawione w niej zostały zawody, w których jeden z powiatów poszukuje pracowników,

Porównanie deficytu i nadwyżki pracowników w różnych zawodach w wybranych powiatach

	myślenicki	wielicki	bocheński	limanowski
Betoniarze i zbrojarze	nadwyżka	deficyt	nadwyżka	równowaga
Kelnerzy i barmani	nadwyżka	deficyt	równowaga	deficyt
Masarze	nadwyżka	deficyt	deficyt	deficyt
Mechanicy maszyn i urządzeń	równowaga	deficyt	nadwyżka	nadwyżka
Murarze	nadwyżka	deficyt	nadwyżka	równowaga
Piekarze	nadwyżka	równowaga	równowaga	deficyt
Pielęgniarki	równowaga	równowaga	deficyt	nadwyżka
Spawacze ręczni łukiem elektrycznym	równowaga	nadwyżka	deficyt	równowaga
Specjaliści technologii żywności i żywienia	nadwyżka	deficyt	nadwyżka	nadwyżka
Technicy mechanicy	nadwyżka	deficyt	nadwyżka	nadwyżka

Źródło: opracowanie własne na podstawie Barometr Zawodów 2011, Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji, Kraków, 2011

a inny (inne) mają ich zbyt wielu. Sytuacja ta częściowo może wynikać ze słabej dostępności komunikacyjnej tych miejsc pracy (sieci drogowej, sieci transportu publicznego), a częściowo z barier mentalnych - w Bilansie Kapitału Ludzkiego¹¹ brak ofert pracy w okolicy wskazywany był przez poszukujących pracy jako najważniejszy czynnik utrudniający jej podjęcie.

Wsparcie kapitału ludzkiego ze środków publicznych

Podsumowanie 2011 r.¹²

W 2011 r. w Małopolsce pracę podjęły **92 064** osoby, utworzono **5 316** nowych miejsc pracy (z uwzględnieniem samozatrudnienia), **215 373** osoby uzyskały wiedzę, umiejętności i kwalifikacje, **11 614** uczniów kontynuuje naukę.

Na realizację tych działań wydano kwotę niemal 830 mln zł, która pochodziła przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Społecznego (prawie 59% środków), Funduszu Pracy (14%), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (13%), a także z budżetu państwa, budżetu jed-

nostek samorządu terytorialnego, PFRON oraz innych źródeł.

Wsparcie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (2007-2011)

Realizacja Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) zaplanowana jest na lata 2007-2013 i obejmuje całość interwencji w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce. Stanowi on odpowiedź na wyzwania zdefiniowane w Strategii Lizbońskiej oraz wynikające z polityki spójności krajów członkowskich UE takie jak: tworzenie trwałych miejsc pracy, rozwój wiedzy i innowacji oraz integracja społeczna.

Od początku realizacji do końca 2011 roku w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki zawarto 1 961 umów na kwotę 1,9 mld zł. Wsparciem objęto w ten sposób niemal 357 tys. osób (w tym prawie 58 tys. dzieci do 12 roku życia) czyli 10% mieszkańców Małopolski. Województwo małopolskie zajmuje pierwsze miejsce w kraju pod względem zagospodarowania środków przeznaczonych na realizację PO KL - podpisane umowy wykorzystują 73% dostępnej puli (średnia dla Polski to 64%).

¹¹ Czarnik S., i in., *Polki i Polacy na rynku pracy, Bilans Kapitału Ludzkiego*, PARP, Warszawa, 2011

¹² Dane na podstawie rozliczenia *Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia za 2011 r.*. Wkład w realizację planu mają: Centrum Karier AGH, Konwent Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy, Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA, Małopolska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy, Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Departamenty: Edukacji, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Polityki Regionalnej, Rozwoju Gospodarczego, Zdrowia i Polityki Społecznej, Wojewódzki Urząd Pracy.

Efekty realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki do końca 2011 r.

Pomoc uzyskało 127 ośrodków wychowania przedszkolnego, obejmujących opieką 5,5 tys. dzieci
Zrealizowano 980 programów rozwojowych szkół ogólnych (podstawowe, gimnazja, ponadgimnazjalne), z których 60% zlokalizowanych jest na obszarach wiejskich
Programy rozwojowe wdrożyło również 297 szkół i placówek kształcenia zawodowego
W doskonaleniu zawodowym uczestniczyło ponad 5 tys. nauczycieli, z czego 54% stanowią nauczyciele z obszarów wiejskich
969 dzieci w wieku szkolnym otrzymało stypendia
214 doktorantów uzyskało stypendia naukowe
31,8 tys. pracowników podniosło swoje kwalifikacje zawodowe
8,7 tys. osób uruchomiło własną działalność gospodarczą
5,8 tys. firm (w tym głównie mikroprzedsiębiorstw) zostało objętych szkoleniami
Wsparcie uzyskało 89 firm przechodzących restrukturyzację
1 123 osoby skorzystały ze szkoleń przygotowujących do założenia działalności gospodarczej typu spin off i spin out
71,8 tys. osób bezrobotnych zostało objętych pomocą aktywizacyjną
22 tys. osób zagrożonych wykluczeniem społecznym skorzystało z pomocy POKL
2,6 tys. osób zagrożonych wykluczeniem uzyskało wsparcie w ramach instytucji ekonomii społecznej
Powstało 836 oddolnych inicjatyw adresowanych do ponad 54,5 tys. osób z obszarów wiejskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Tworzenie miejsc pracy

Dotacje ze środków publicznych na założenie własnej firmy to jedna z częściej stosowanych form wsparcia wobec osób chcących poprawić swoją sytuację na rynku pracy. Skala tego zjawiska jest znaczna - w pięcioletnim okresie 2005-2010 w samej tylko Małopolsce powstało ponad 24 tysiące takich firm. Warto jednak pamiętać, że interwencja publiczna mająca na celu powstawanie nowych miejsc pracy nie ogranicza się do tego tylko zakresu. Często stosowane są staże (choć w tym wypadku nie ma formalnego stosunku pracy), a także roboty publiczne czy prace interwencyjne. Każdy z tych typów wsparcia adekwatny jest dla innych kategorii uczestników oraz innego typu pracodawców.

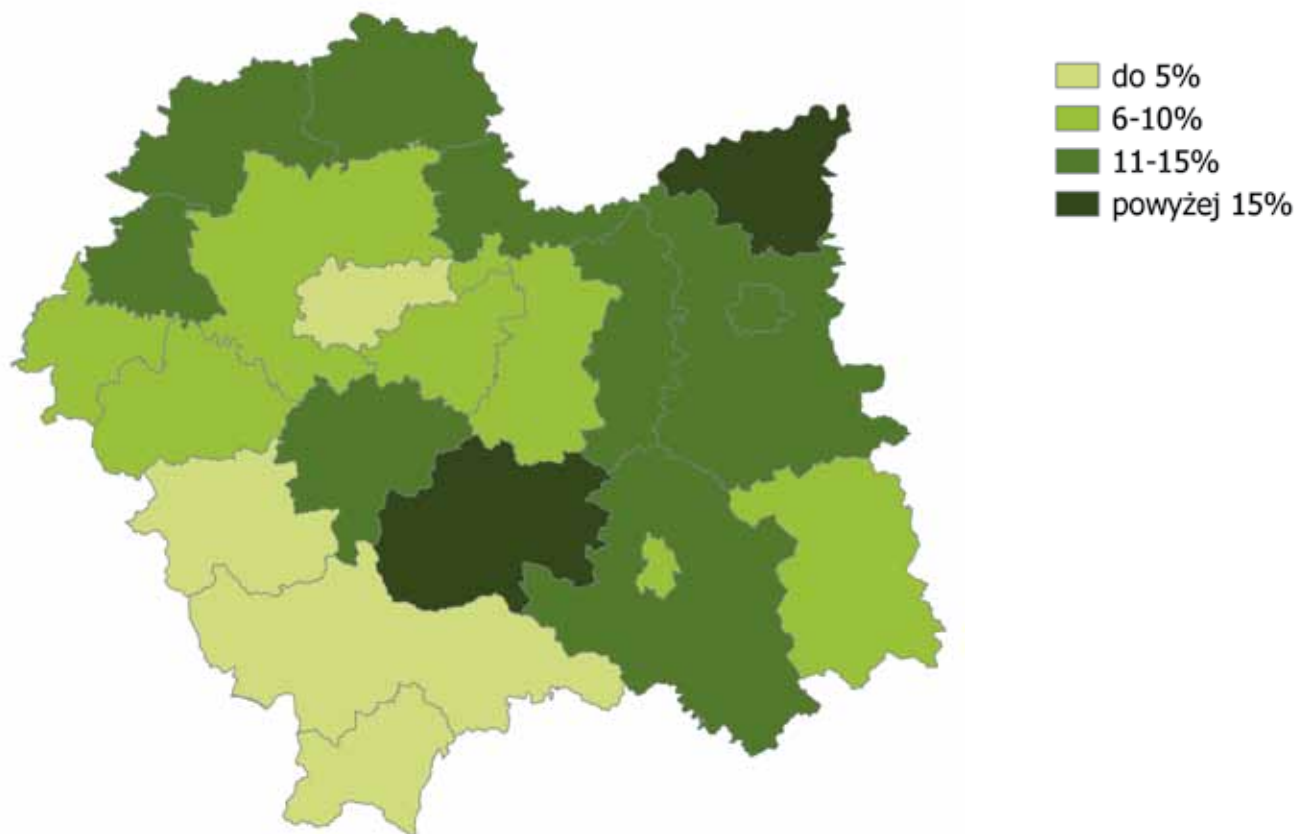
Popularność dotacji idzie w parze z ich efektywnością ocenianą z punktu widzenia celu tej interwencji - trwałej aktywizacji osób bezrobotnych. W ciągu 30 miesięcy od utworzenia firmy aż 91% z nich nie powraca do rejestru. W niektórych rejonach Małopolski środki na rozpoczęcie

własnej działalności w ogromnym stopniu wpływają na rozwój przedsiębiorczości - np. w powiecie dąbrowskim firmy utworzone ze wsparciem ze środków publicznych stanowiły 32% wszystkich nowopowstałych przedsiębiorstw (wskaźnik dla Małopolski wynosi 8%, zróżnicowanie terytorialne tego wskaźnika pokazane jest na mapie obok, a dane dla poszczególnych powiatów znajdują się w kartach powiatów będących częścią niniejszego raportu).

Ekonomia społeczna w Małopolsce

Małopolska jest też aktywna na polu rozwijania ekonomii społecznej. Stanowi ona możliwość utworzenia nowych miejsc pracy w spółdzielniach socjalnych umożliwiających wchodzenie na rynek pracy osobom, którym trudno byłoby założyć firmę działającą na zwykłych warunkach. Polityka regionu w tym zakresie znajduje swój wyraz w projekcie systemowym Akademia Rozwoju Ekonomii Społecznej realizowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie (więcej w ramce). W projekcie tym osoby, które założą spółdzielnię socjalną lub do niej przystą-

Odsetek nowopowstałych firm współfinansowanych ze środków publicznych w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Akademia Rozwoju Ekonomii Społecznej

Celem projektu jest wspieranie rozwoju ekonomii społecznej w regionie. Z jednej strony narzędziem realizacji tego zadania jest koordynacja funkcjonowania podpisanego w 2008 r. Małopolskiego Paktu na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej - pierwszej w Polsce inicjatywy łączącej organizacje pozarządowe zainteresowane tą dziedziną gospodarki, administrację rządową i samorządową oraz środowisko akademickie. Z drugiej strony projekt wspiera konkretne podmioty ekonomii społecznej, udzielając im bezpośredniego wsparcia (dotacje, wsparcie pomostowe, doradztwo i szkolenia) oraz rozwijając działalność instytucji otoczenia ekonomii społecznej, które z kolei służą spółdzielniom socjalnym i innym podmiotom wsparciem księgowym, prawnym i marketingowym oraz organizują dla nich doradztwo i szkolenia. Uzupełnieniem tych działań jest promocja ekonomii społecznej w regionie (w szczególności wśród kadr publicznych służb zatrudnienia i pomocy społecznej, studentów oraz mediów).

Realizator: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie
Koszt projektu: 178 mln zł

pią mogą otrzymać dotację w wysokości 20 tys. zł. W ten sposób do końca 2014 roku utworzonych zostanie 135 miejsc pracy (w 2011 powstało ich 75).

Wsparcie osób bezrobotnych, biernych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

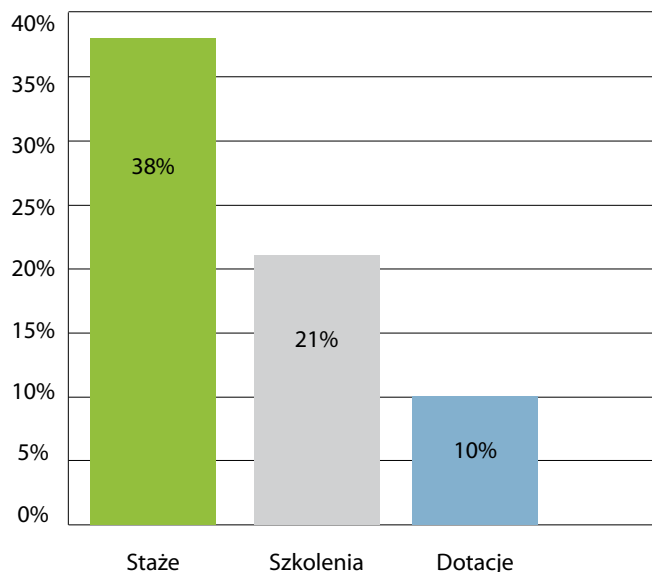
Jednym z celów polityki regionu jest zwiększanie spójności Małopolski. Ma ona wymiar nie tylko terytorialny (opisywane wcześniej zróżnicowanie części województwa czy też różnice między miastem a wsią) ale i społeczny. Wyrazem tej polityki jest między innymi podejmowanie szczególnych działań mających na celu zapobieganie wykluczaniu pewnych grup z rynku pracy. Są one realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz zadań powiatowych urzędów pracy.

W Małopolsce trzema najczęściej stosowanymi formami aktywizacji osób bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy są staże, szkolenia i dotacje. Ich popularność jest większa niż średnia dla Polski, co wynika ze specyficznej struktury bezrobotnych w regionie - stosunkowo wysoki ich odsetek stanowią osoby młode, które najczęściej korzystają z tych właśnie form wsparcia.

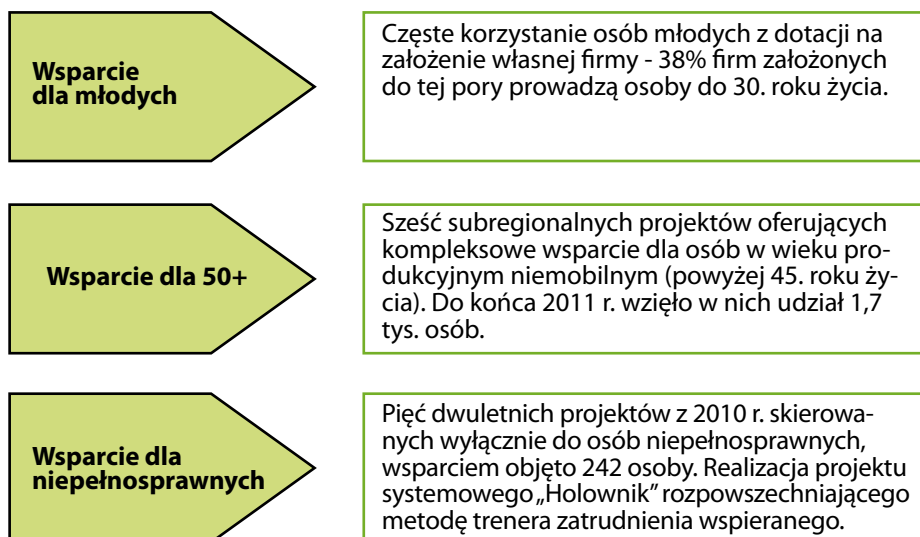
W ramach PO KL wsparciem dotyczącym aktywizacji zawodowej i integracji społecznej objęto już 102 tys. osób. 70% z nich to bezrobotni, 21% - bierni zawodowo. Efektywność oferowanego wsparcia jest wyższa w stosunku do bezrobotnych niż do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - pół roku po zakończeniu udziału w projekcie zatrudnionych było odpowiednio 45% i 18% uczestników z wymienionych grup.

Polityka Województwa zorientowana była na wspieranie w szczególności osób należących do grup w trudnej sytuacji na rynku pracy. Zaliczają się do nich przede wszystkim osoby do 25. roku życia, powyżej 50. roku życia oraz niepełnosprawni.

Najczęściej stosowane w 2011 r. w powiatowych urzędach pracy formy wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Kształcenie przez całe życie

Powszechnie PO KL kojarzy się przede wszystkim z kursami i szkoleniami. Jest w tym dużo racji, jednak należy pamiętać, że forma ta wykorzystywana była w kilku specyficznych celach: wspieranie osób które gorzej radzą sobie z odnalezieniem się na rynku pracy oraz inwestycja w tworzenie nowych miejsc pracy zostały już omówione wcześniej, tutaj przedstawione zostaną działania nakierowane na wyrównywanie szans edukacyjnych oraz promowanie kształcenia ustawicznego.

Edukacja dzieci i młodzieży

W projektach edukacyjnych kierowanych do przedszkoli promowane są te tereny, na których odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym nie przekracza 30%. Od początku realizacji programu wsparciem objęto 5,5 tys. dzieci, z czego 87% na terenach wiejskich. W Małopolsce duży nacisk kładziono też na powstawanie nowych oddziałów przedszkolnych, czego dowodem jest fakt, że spośród 127 placówek, które otrzymały wsparcie 71 to nowoutworzone.

Do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym adresowane są programy rozwojowe szkół oferujące zajęcia wyrównawcze oraz pozalekcyjne. Najwięcej zorganizowanych zajęć obu typów dotyczyło tematyki matematyczno-przyrodniczej, popularne były też zajęcia językowe.

Poza programami rozwojowymi prowadzone były projekty indywidualizacji nauczania w klasach I-III dla dzieci ze specyficznymi potrzebami edukacyjnymi. Uczniowie szczególnie uzdolnieni

ten temat znajduje się w części IV raportu *Edukacja dzieci i młodzieży*.

Kształcenie dorosłych

Kształcenie dorosłych dotyczy przede wszystkim osób pracujących (co w dużym stopniu jest również wspieraniem konkurencyjności gospodarki). Realizowano jednak również projekty dotyczące uczenia się dorosłych w formach szkolnych. Działania te, ze względu na swoją niewielką elastyczność, zarówno w Małopolsce jak i reszcie kraju nie znajdowały wielu chętnych (wśród projektodawców oraz uczestników). W kolejnych latach poszerzony zostanie katalog dostępnych formy kształcenia, m.in.. zostanie on uzupełniony szkoleniami ukierunkowanymi na rozwijanie kompetencji językowych oraz informatycznych.

Poza formami opisanymi powyżej wsparcie szkoleniowe uzyskały również kadry powiatowych urzędów pracy, pomocy społecznej oraz nauczyciele.

Wsparcie szkoleniowe dla osób pracujących

szkolących się z własnej inicjatywy	delegowanych przez pracodawcę
19 tys. uczestników	16 tys. uczestników
Ponad połowa projektów zakładała szkolenia zawodowe, co wynika z polityki regionu w zakresie popularyzowania rozwiązań zmierzających do uzyskania kwalifikacji zawodowych.	Ze szkoleń w największym stopniu korzystały firmy duże (34%) przeznaczające środki na szkolenia szyte na miarę konkretnych potrzeb oraz mikro (33%) kierujące pracownikami na szkolenia zawodowe.
Dominującą grupę (50%) stanowili uczestnicy powyżej 45. roku życia , co również jest wynikiem stosowanych w Małopolsce kryteriów wyboru projektów.	Wśród uczestników dominowały osoby młode w wieku 24-34 lata (51% szkolących się w tej formie) oraz osoby z wyższym wykształceniem (61%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Podsystemu Monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS)

o niekorzystnej sytuacji materialnej otrzymywali stypendia. W Małopolsce realizowany jest też innowacyjny projekt wprowadzający metody pracy z uczniami zdolnymi, obejmujący wypracowanie mechanizmów diagnozowania uzdolnień uczniów, a także przygotowania nauczycieli do takiego rodzaju pracy.

Dużo uwagi poświęcono też szkolnictwu zawodowemu. Wspieranie tej gałęzi edukacji poza projektami konkursowymi realizowane było również przez duży projekt systemowy koncentrujący się na szkołach kształcących w 7 kluczowych dla rozwoju regionu branżach. Więcej informacji na

Poradnictwo zawodowe

Planowane wydłużenie i zrównanie wieku emerytalnego wzbudza dyskusje między innymi o braku możliwości - np. ze względów zdrowotnych - pracy w wykonywanym obecnie zawodzie do końca swojej aktywności na rynku pracy. Świadomość konieczności planowania własnej kariery z myślą o zmieniających się predyspozycjach oraz rzetelna diagnoza stanu zdrowia przy okazji badań okresowych są obecnie niewystarczające.

Niektóre osoby wchodzące na rynek pracy nie zdają sobie sprawy z jego realiów: wyma-

gań pracodawców (związanych np. z doświadczeniem i umiejętnościami miękkimi), popytu na zawody, nie znają sposobów skutecznego poszukiwania pracy. Zdarza się, że wybory edukacyjne młodzieży podyktowane są impulsem czy presją rówieśniczą, a nie analizą swoich predyspozycji i możliwości przyszłej pracy.

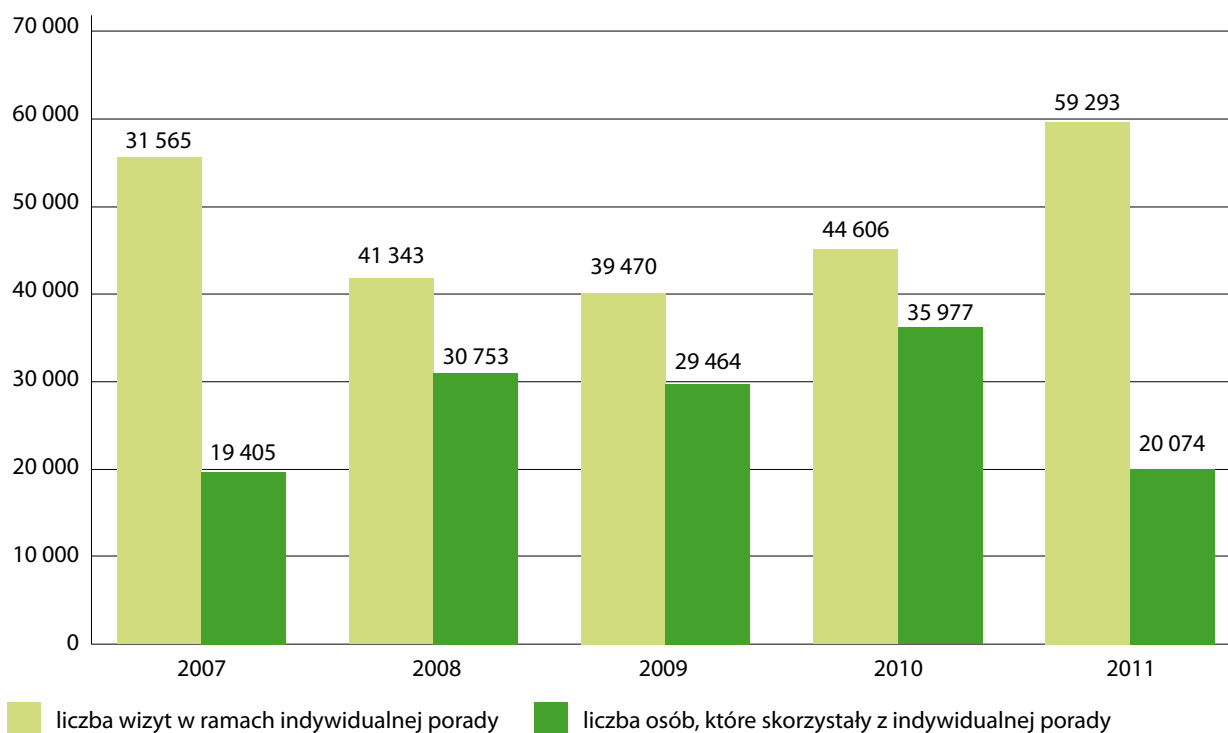
Wynika z tego, że planowanie kariery zawodowej na różnych etapach życia nie jest wystarczająco rozpowszechnione. Wsparciem jest profesjonalne doradztwo zawodowe. Dla szerokiej grupy odbiorców jest ono w Małopolsce dostępne w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w centrach informacji i planowania kariery zawodowej w Krakowie, Nowym Sączu i Tarnowie, bezrobotnym i poszukującym pracy oferują je powiatowe urzędy pracy. Z kolei osoby do 25. roku życia, powyżej 50. roku życia oraz niepełnosprawni biorą udział w kompleksowym wsparciu rozpoczynającym się od stworzenia z doradcą indywidualnego planu działania.

Żalny jest spadek liczby klientów w stosunku do roku 2010 i lat poprzednich, jednak wzrosła znacząco częstotliwość wizyt. W 2011 r. jedna osoba brała udział średnio w 3 spotkaniach, w roku 2010 średnia wynosiła 1,23 spotkania na osobę. Poza poradami indywidualnymi dostępne są również: poradnictwo grupowe (w 2011 r. skorzystało z niego prawie 6 tys. osób) informacja zawodowa (57 tys. klientów) oraz zajęcia aktywizacyjne (10 tys. klientów).

Rozwijają się również formy doradztwa bazujące na wykorzystaniu Internetu - możliwość konsultacji z doradcą przez Skype oraz serwis dotyczący planowania rozwoju zawodowego: Małopolski Pociąg do Kariery.

Doradztwo dla młodzieży w Małopolsce dostępne jest w 64 instytucjach (głównie poradniach psychologiczno-pedagogicznych i szkolnych ośrodkach kariery) zarejestrowanych w bazie Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej. W ramach PO KL realizowane było 86 projektów, oferujących w ramach wsparcia dla szkół

Poradnictwo zawodowe realizowane przez publiczne służby zatrudnienia w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

W 2011 r. w indywidualnym poradnictwie zawodowym dostępnym w powiatowych urzędach pracy oraz centrach informacji i planowania kariery zawodowej wzięło udział 20 074 osoby, z czego 90% stanowili zarejestrowani bezrobotni. Zauwa-

doradztwo zawodowe. Wymóg uwzględnienia tego komponentu wprowadzany był konsekwentnie przez kryteria wyboru projektów - początkowo jako dodatkowa premia punktowa, a w 2010 r. jako kryterium dostępu do PO KL.

Liczba inicjatyw oddolnych realizowanych w gminach Małopolski od początku realizacji PO KL

miasta wykluczone z aplikowania

liczba projektów

brak

1-5

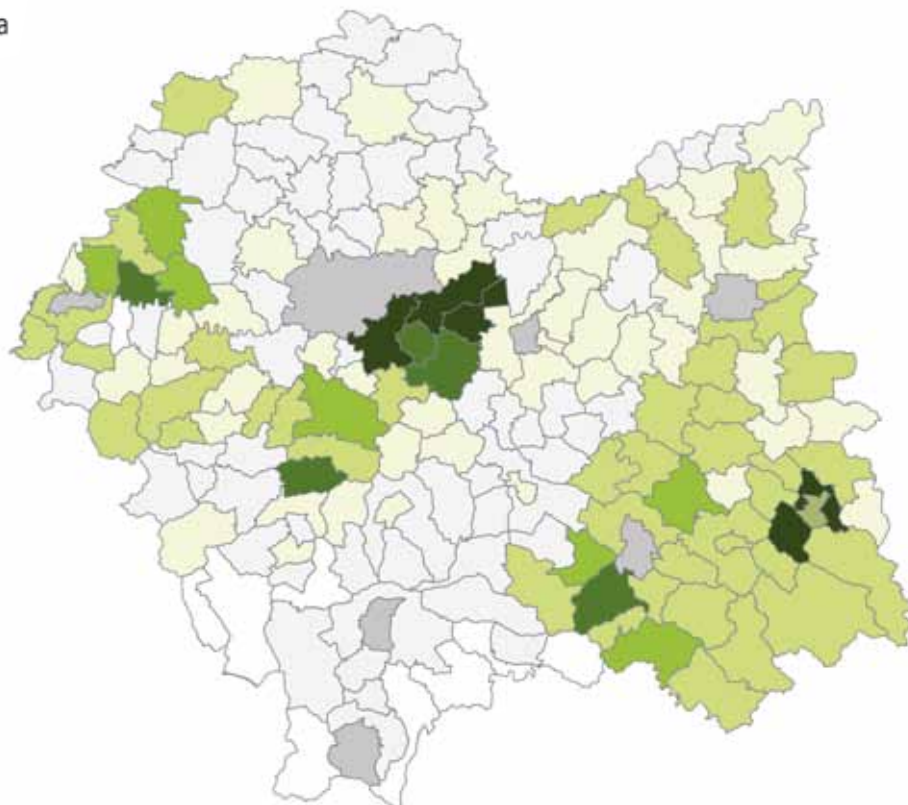
6-10

11-20

21-30

31-40

41-50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Wśród tych projektów wyróżnia się realizowany przez Gminę Miejską Kraków „Azymut kariery edukacyjno-zawodowej”, który w całości koncentrował się na tym temacie, oferując poza indywidualnymi poradami i zajęciami w klasach, platformę e-learningową dla uczniów.

Zwiększenie dostępności poradnictwa zawodowego w szkołach jest kierunkiem priorytetowym w polityce regionu związanej z rozwojem kapitału intelektualnego w Małopolsce.

Budowanie kapitału społecznego

Kapitał społeczny dzielony jest według specjalistów na wiążący (więzi rodzinne, sąsiedzkie, przyjacielskie) i pomostowy (luźniejsze więzi ze znajomymi, członkami stowarzyszeń itp.). Badania pokazują, że Małopolska cechuje się niewielkimi zasobami kapitału społecznego pomostowego, co oceniane jest jako sytuacja niekorzystna. W przypadku trudności na rynku pracy (utrata pracy, bierność, wykluczenie) szerszy i bardziej heterogeniczny krąg znajomych stwarza większe szanse na znale-

zienie odpowiedniej oferty pracy i szybszą aktywizację zawodową¹³.

Narzędziem budowania kapitału społecznego na obszarach wiejskich są projekty na tzw. inicjatywy oddolne realizowane w ramach PO KL. Głównym celem tych niewielkich projektów jest mobilizacja społeczności lokalnych do wspólnego działania w zakresie aktywizacji zawodowej, integracji społecznej i aktywności edukacyjnej członków społeczności. Wspólne przygotowanie i realizacja projektu ma za zadanie rozwijanie powiązań między ludźmi oraz rozwiązywanie lokalnych problemów.

Małopolska, w porównaniu z innymi województwami, szczególnie chętnie korzysta z tego typu projektów. Oferowane są w nich szkolenia zawodowe, terapie, aktywizacja osób niepełnosprawnych, zajęcia dodatkowe w przedszkolach

¹³ Działek J., *Czy środki unijne przyczyniają się budowy kapitału społecznego małopolski?* [w:] 7. raport roczny Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju, Małopolskie Studia Regionalne UMWM, Kraków, 2011

i szkołach, kluby zainteresowań, obozy dla dzieci i młodzieży, festyny i inne akcje integrujące społeczność, a także zajęcia edukacyjne i hobby-styczne dla dorosłych. Największym zainteresowaniem cieszą się projekty edukacyjne i te jako jedyne będą kontynuowane w kolejnych latach.

Ewaluacja inicjatyw oddolnych w Małopolsce wskazuje, że o ile faktyczny wpływ mieszkańców gmin na kształt projektu był niewielki lub umiarkowany, o tyle oceniali oni uczestnictwo w tych projektach bardzo pozytywnie. Często podnoszoną (szczególnie przez kobiety) korzyścią była mobilizacja do wyjścia z domu, zaangażowania się w przedsięwzięcie, nawiązanie znajomości i nauczenie się czegoś nowego. Deklaracje respondentów (możliwe do zweryfikowania dopiero w dłuższej perspektywie) wskazują, iż dostrzegają oni wzrost więzi lokalnych, które mają szansę zaowocować efektami zrealizowanych projektów¹⁴.

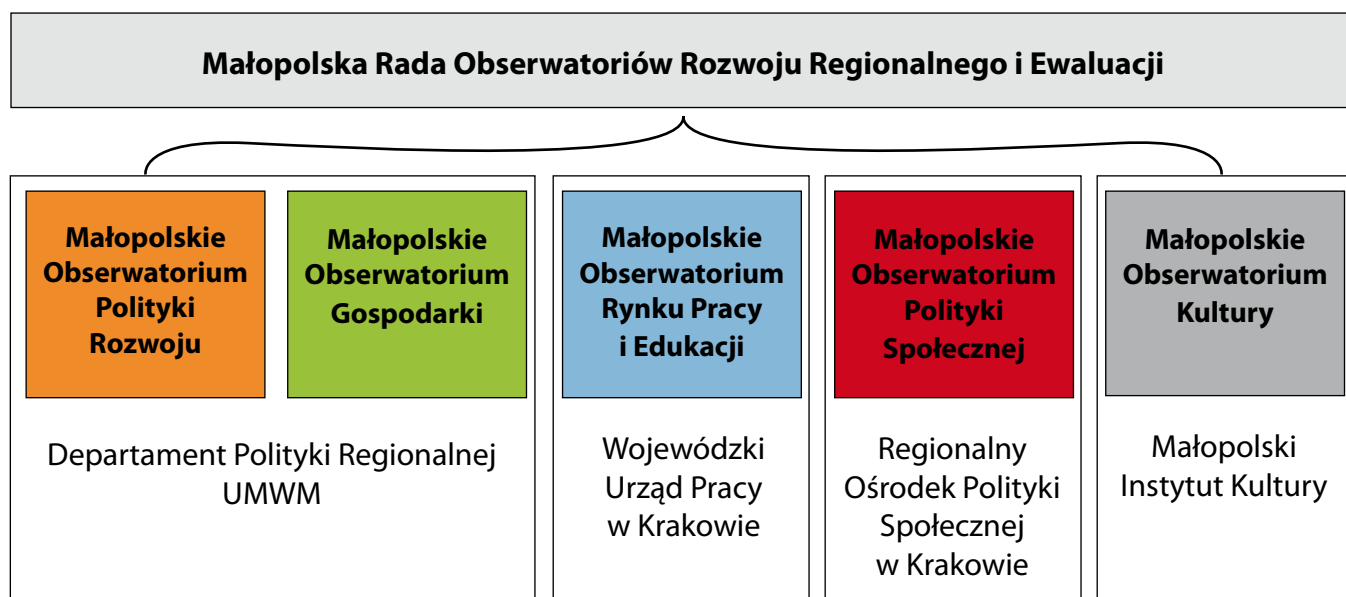
W Małopolsce do końca 2011 r. realizowanych było niemal 850 inicjatyw oddolnych. Mapa obok

i wielicki oraz we wschodniej części województwa - nowosądecki, gorlicki i tarnowski. Szczególnie niską aktywnością wykazują się powiaty tatrzański i nowotarski.

Polityka regionalna oparta na wiedzy

Kluczowym czynnikiem warunkującym efektywne prowadzenie polityki regionu jest wiedza o procesach społecznych i gospodarczych w nim zachodzących. Potrzeba stworzenia spójnego systemu gromadzenia danych, informowania o sytuacji w Małopolsce oraz diagnozowania zachodzących w niej zmian, a także monitorowania efektów interwencji ze środków publicznych stała się podstawą utworzenia Małopolskich Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego.

Małopolskie Obserwatoria Rozwoju Regionalnego to sieć instytucji badawczych funkcjonująca w Małopolsce od 2008 r. System ten przygotow-

pokazuje aktywność gmin¹⁵ w korzystaniu z tego typu projektów.

Większą niż przeciętna ilością realizowanych projektów charakteryzują się powiaty w pasie od zachodniej granicy województwa do południowego krańca Krakowa - chrzanowski, myślenicki

wany był jednak już kilka lat wcześniej. Pierwszą instytucją było funkcjonujące od 2006 r. Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji.

Obserwatoria w swoim obecnym kształcie stanowią swojego rodzaju think tank, który z jednej strony dostarcza wiedzy koniecznej do planowania strategicznego oraz programowania interwencji ze środków publicznych, z drugiej zaś stanowi platformę wymiany informacji integrującą środowiska naukowe, administracyjne, biznesowe i społeczne zainteresowane rozwojem regionu. Narzędzia dystrybucji wyników badań wypracowane przez obserwatoria (biblioteka internetowa, wizualizacje danych na mapach, serie wydaw-

¹⁴ Jerschina J. i in., *Ocena wpływu realizowanych form wsparcia na sytuację uczestników projektów w okresie: 3 - 6 -12 miesięcy po zakończeniu korzystania ze wsparcia w ramach Priorytetów: VI - IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w województwie małopolskim*, CEM Instytut Badań Rynku i Opinii Publicznej, Kraków, 2010

¹⁵ Projekty realizowane na terenie całego powiatu doliczone zostały do wszystkich gmin wchodzących w jego skład. Mapa pokazuje obszar realizacji projektu a nie siedzibę podmiotu aplikującego.

Przegląd badań Małopolskich Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego

Plany badawcze obserwatoriów powstają w oparciu o analizę potrzeb informacyjnych w obszarach tematycznych, których dotyczy ich funkcjonowanie. Plany te są następnie akceptowane przez Małopolską Radę Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego i Ewaluacji.

Część tematów funkcjonuje jako badania cykliczne, inne analizy pojawiają się jako odpowiedź na konkretne pytanie badawcze. Poza wymienionymi poniżej raportami, obserwatoria przygotowują liczne mniejsze opracowania będące pomocą w podejmowaniu bieżących decyzji planistycznych.

<p>Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji</p> <p>Badania cykliczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Badanie losów absolwentów szkół zawodowych w Małopolsce • Badanie zapotrzebowania na pracowników wśród małopolskich pracodawców • Barometr zawodów <p>Pozostałe badania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tendencje i kierunki zmian na rynku usług szkolnictwa wyższego oraz ich wpływ na lokalny rynek pracy w województwie małopolskim • Problemy rynku pracy, edukacji i przedsiębiorczości w opinii przedstawicieli społeczności lokalnych Małopolski • Badanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej • Badania praktycznej nauki zawodu realizowanej przez małopolskich przedsiębiorców • Badanie strategicznych branż w Małopolsce • Monitoring ofert pracy w Małopolsce	<p>Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju</p> <p>Comiesięczny Monitoring sytuacji społeczno-gospodarczej w Małopolsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnienie edukacji przedszkolnej w Małopolsce • Subregiony funkcjonalne województwa małopolskiego • Biały i zielony sektor w województwie małopolskim • Dostępność komunikacyjna wybranych miast Małopolski 2011-2020 • Małopolskie miasta - funkcje, potencjał i trendy rozwojowe • Prognoza ludności dla powiatów Małopolski na lata 2010-2020 • Badanie opinii nt. kluczowych obszarów polityki rozwoju Małopolski • Transfer publiczne do Małopolski i prognoza finansowa 2010-2015 • Fundusze europejskie na uczelnie a rozwój regionu • Wpływ funduszy europejskich na rozwój obszarów wiejskich w Małopolsce
<p>Małopolskie Obserwatorium Gospodarki</p> <p>Badania cykliczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barometr społeczno - gospodarczy Małopolski • Inwestorzy zagraniczni w Małopolsce 2008 / 2009 / 2010 r. <p>Pozostałe badania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Usługi przewodnickie i pilotażu w Małopolsce • Rynek turystyczny w Polsce i Małopolsce • Handel zagraniczny w Polsce i Małopolsce w 2010 r. • Proekologiczne zachowania małopolskich przedsiębiorstw • Wpływ skutków powodzi na kondycję dużych przedsiębiorstw w Małopolsce • Potencjał rozwojowy małopolskich przedsiębiorstw • Poziom obsługi przedsiębiorców w Małopolsce • Poziom obsługi inwestorów w Małopolsce • Wpływ spowolnienia gospodarczego na kondycję małopolskich przedsiębiorstw	<p>Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej</p> <p>Badania cykliczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pomoc społeczna w 2010 / 2009 / 2008 / 2007 r. • Beneficjenci działania 7.1 PO KL w Małopolsce w 2011 / 2010 r. <p>Pozostałe badania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktywna integracja w Małopolsce – projekty systemowe 7.1.1 i 7.1.2 PO KL • Praca i integracja społeczna osób niepełnosprawnych w województwie małopolskim • Przemoc w rodzinie w opinii Małopolan • Skuteczność interwencji służących rozwojowi ekonomii społecznej • Internetowy Obserwator Statystyk Społecznych • Model ewaluacji w pomocy społecznej • Potencjał małopolskich organizacji pozarządowych • Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej 2009
<p>Małopolskie Obserwatorium Kultury</p> <p>Nie jest integralnym elementem systemu MORR jednak dyrektor Małopolskiego Instytutu Kultury (instytucji przy której działa MOK) została na początku 2012 r. nominowana do Małopolskiej Rady Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego i Ewaluacji.</p> <p>Realizowane badania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kultura miejska – węzły i przepływy • Partycypacyjne zarządzanie w lokalnych instytucjach kultury a profile uczestnictwa w kulturze. • Usługi kulturalne a praktyki kulturowe. Badania lokalnych obiegów kultury • Aspiracje i potrzeby kulturowe gimnazjalistów z Gminy Babice	

Źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych obserwatoriów

nicze) pozwalają na szerszy dostęp do analiz regionalnych i wykorzystanie ich również do innych niż planowanie polityki celów.

Małopolski system obserwatoriów traktowany jest jako modelowy przykład dla planowanej przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego sieci funkcjonujących we wszystkich województwach Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych oraz Krajowego Obserwatorium Terytorialnego.

W granicach Małopolski zauważalna jest tendencja w stronę integracji niezależnych obecnie instytucji w bardziej ścisłą sieć oraz położenie większego nacisku na analizę zjawisk w ujęciu przestrzennym. Potencjał funkcjonującego już systemu ma zostać rozwinięty i wykorzystany do monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020.

Wyjaśnienia metodologiczne

Wyjaśnienie pojęć stosowanych w raportach i kartach powiatów

Dane wykorzystane w publikacji pochodzą z kilku źródeł. Przede wszystkim korzystaliśmy:

- ze statystyki publicznej Głównego Urzędu Statystycznego (wyników Narodowego Spisu Powszechnego, Powszechnego Spisu Rolnego, publikacji przywołanych w przypisach oraz Banku Danych Lokalnych) i Urzędu Statystycznego w Krakowie
- z danych z Systemu Informacji Oświatowej oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej
- ze sprawozdań o rynku pracy przygotowywanych przez powiatowe urzędy pracy oraz sprawozdań o pomocy społecznej (sprawozdania dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej)
- z wyników badania Bilans Kapitału Ludzkiego realizowanych przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości we współpracy z Uniwersytetem Jagiellońskim
- z danych o wdrażaniu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, którymi dysponuje Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie oraz bazy Podsystem monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS).

Pozostałe źródła są każdorazowo podawane w przypisach.

Większość danych podawana jest za rok 2011 (dane edukacyjne dotyczą roku szkolnego 2010 / 2011), informacje na temat realizacji PO KL po-

dawane są narastająco od początku realizacji programu (2007) do końca 2011 r. Wyjątek stanowią dane, które w momencie powstawania raportu nie były dostępne za rok 2011 (dane ludnościowe w podziale na powiaty, dane dotyczące migracji oraz dane o pracujących w podziale na powiaty). W takich wypadkach podawane są dane za rok 2010.

Mapy, tabele i wykresy (poza tymi, gdzie wyraźnie podano źródło) opracowane zostały w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie na podstawie podanych źródeł. Tabela i zestawienia danych stanowiących podstawę do map i bardziej skomplikowanych wykresów stanowi załącznik do raportu dostępny online na stronie www.wup-krakow.pl

Wyjaśnienie pojęć stosowanych w raportach

FUNDUSZ PRACY - jest państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy. Środki Funduszu Pracy pochodzą głównie z obowiązkowych składek opłacanych przez pracodawców, dotacji budżetu państwa oraz środków budżetu Unii Europejskiej. Środki Funduszu Pracy mogą być przeznaczane przede wszystkim na działania publicznych służb zatrudnienia i Ochotniczych Hufców Pracy, w tym na finansowanie instrumentów rynku pracy, a także na finansowanie zasiłków i świadczeń przedemerytalnych oraz zasiłków pogrzebowych, wypłacanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

PO KL - skrót od Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Program ten zaplanowany jest na lata 2007 - 2013 i obejmuje całość interwencji w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce. Stanowi on odpowiedź na wyzwania zdefiniowane w Strategii Lizbońskiej oraz wynikające z polityki spójności krajów członkowskich UE takie jak: tworzenie trwałych miejsc pracy, rozwój wiedzy i innowacji oraz integracja społeczna.

SPIN OFF - nowe przedsiębiorstwo, które zostało założone przez pracownika instytucji naukowej lub badawczej albo studenta bądź absolwenta w celu komercjalizacji innowacyjnych pomysłów lub technologii, zwykle **zależne** w pewien sposób od organizacji macierzystej (np. uczelni).

SPIN OUT - nowe przedsiębiorstwo, które zostało założone przez pracownika instytucji naukowej lub badawczej albo studenta bądź absolwenta w celu komercjalizacji innowacyjnych pomysłów lub technologii, zwykle **niezależne** pod

względem organizacyjnym od jednostki macierzystej (np. uczelni) oraz **posiadające niezależne źródła finansowania**.

Wyjaśnienie pojęć stosowanych w kartach powiatów

LICZBA PROJEKTÓW W PO KL - liczba projektów współfinansowanych z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizowanych na obszarze danego powiatu (również w sytuacji, gdy dany projekt realizowany był na obszarze kilku powiatów). W liczbie tej nie zostały uwzględnione projekty o obszarze realizacji cała Małopolska.

ODSETEK NOWOPOWSTAŁYCH FIRM WSPÓLFINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH - odsetek nowych firm współfinansowanych z Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego w liczbie nowych firm ogółem. Poza tym w skali województwa w 2011 przyznano 1108 dotacji w ramach działania 6.2 PO KL.

ODSETEK OSÓB, KTÓRE ZDAŁY MATURĘ W POPULACJI MIESZKAŃCÓW W WIEKU 18-19 LAT - stosunek liczby osób, które zdały maturę w szkołach w danym powiecie (na podstawie danych OKE) do liczby mieszkańców danego powiatu w wieku 18-19 lat (wg BDL GUS). Sposób wyliczenia wskaźnika pochodzi z raportu „Segmentacja powiatów województwa małopolskiego w wymiarach rynku pracy (zatrudnienie i bezrobocie), edukacji i wykluczenia społecznego” (Górniak J., Jelonek M., 2007)¹⁶. Wskaźnik może być zaniżony w powiatach sąsiadujących z dużymi miastami, gdyż część tamtejszej młodzieży zdaje maturę w szkołach poza granicami powiatu zamieszkania.

OSOBY OBJĘTE WSPARCIEM Z PO KL / NA WSI / W WIEKU 50 LAT I WIĘCEJ - odsetek ludności w danej kategorii wyliczany jest w przypadku każdej kategorii w odniesieniu do odpowiedniej populacji. Podawany jest odpowiednio: odsetek objętych wsparciem z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w liczbie mieszkańców powiatu / województwa ogółem, odsetek osób objętych wsparciem na wsi w liczbie mieszkańców powiatu / województwa na obszarach wiejskich oraz odsetek objętych wsparciem w wieku 50 lat i więcej w liczbie mieszkańców powiatu / województwa w takim wieku.

PRACUJĄCY - dane pochodzą z BDL GUS z kategorii „Pracujący w głównym miejscu pracy”

PROFIL OSOBY BEZROBOTNEJ - opracowany został w oparciu o dominantę (najczęściej występującą wartość) każdej z wybranych kategorii (płeć, wiek, wykształcenie, staż zawodowy, okres pozostawania bez pracy). W przypadku gdy dwie wartości w danej kategorii występowały równie często, w karcie wpisywano „nie różnicuje”.

SALDO MIGRACJI ZAGRANICZNYCH NA POBYT STAŁY - różnica pomiędzy liczbą osób wyjeżdżających za granicę na pobyt stały a liczbą osób przyjeżdżających z zagranicy na pobyt stały (na podstawie danych GUS, Baza Demografia)

WARTOŚĆ DOFINANSOWANIA Z PO KL - suma środków otrzymywanych przez projektodawców realizujących projekty z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na obszarze danego powiatu (w przypadku karty dla województwa małopolskiego jest to suma środków otrzymanych przez projektodawców na realizację wszystkich projektów w Małopolsce). W przypadku projektów realizowanych na terenie kilku powiatów wliczono całą wartość projektu.

WSKAŹNIK PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA 1000 MIESZKAŃCÓW - liczba firm przypadających na 1000 mieszkańców powiatu / województwa

WSKAŹNIK UPOWSZECHNIENIA EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ - odsetek dzieci w wieku 3-5 lat chodzących do przedszkola (rozumianego jako przedszkole, punkt przedszkolny, zespół wychowania przedszkolnego lub oddział przedszkolny przy szkole podstawowej) w populacji dzieci w wieku 3-5 lat

¹⁶ Górniak J., Jelonek M., *Segmentacja powiatów województwa małopolskiego w wymiarach rynku pracy (zatrudnienie i bezrobocie), edukacji i wykluczenia społecznego*, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków, 2007

Wydawca:

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

pl. Na Stawach 1

30-107 Kraków

tel. 12 428 78 70

faks 12 422 97 85

kancelaria@wup-krakow.pl

www.wup-krakow.pl

www.pokl.wup-krakow.pl

ISBN 978-83-62384-66-2

ISBN 978-83-62384-70-9